Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste acea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiiu.

Nr. 26. Sibiiu, 12/31 Aprile 1879. **Anulu II.**

Christosu a inviatu!

Prin sciintia la lumina,
Prin lupta la viatia!

Este unu adeveru necontestatu de nimenea si mai pre susu de ori-ce opositiune, ca intre toti reformatorii si legislatorii lumei acesteia nici unulu din ei nu au esercitatu o influintia mai intensiva si mai binefacatóre asupra omenimei cá mantuitoriulu nostru Isusu Christosu, a carui inviere lumea crestina o serbédia in dilele acestea, dejá aprópe de noua-spre-diece secole.

Nu este loculu aicea si nici nu ni se cuvine noue a espune intr'unu efemeru articolu de diariu, marea insemnatate si inportantulu rolu ce l'au avutu si ilu mai au inca pàna in momentele acestea, sublimele doctrine ale christianismului pentru civilisatiunea si desvoltarea treptata a aceloru popóra care le au adoptatu.

Déca vomu trece in revista si vomu compará popórale intre sine, apoi fàra multa greutate vomu fi in stare a constatá, ca popórale christiane sunt in tóte privintiele astadi cu multu mai superiore si mai inaintate decatu acelea, la care domnescu inca alte religiuni ce diferu de cea chrestina. Cà acésta superioritate nu este o aparitiune ce este a se multiumi unei intemplari órbe, ci ca ea a fostu si a trebuitu se fia o consecintia firésca si inevitabila, credemu ca nu este de lipsa se o mai demonstramu, fiindu unu adeveru cunoscutu de tóta lumea.

Christianismulu este religiunea amorului, basata pe principiele fratietatii si ale egalitatii, care odata adoptate si recunoscute de legitime si sacre, aveau se fia parol'a popóraloru angajate in lupt'a loru de emancipare contra barbariei, a tiraniei si a sclaviei secularie.

Christosu a suferitu mórtea pe cruce si a trei'a di a inviatu. Acésta este credinti'a prescrisa prin evangeliu, pe care trebue se'lu respectedie fiacare crestinu adeveratu. Dar' Christosu n'a remasu singuru, pentru-ca elu afla mii si milióne de urmatori, cari avendu inaintea ochiloru exemplulu datu de Elu, si-au sacrificatu totulu si au suferitu martiriulu pentru credinti'a loru. Multu sange a cursu si multe si nenumerate victime au cadiutu in lupt'a luminei contra intunerecului si a barbarismului secoleloru trecute.

Insa ori càtu de mandra si inchipuita ar fi lumea moderna pe cultur'a si civilisatiunea sa rafinata, ea inca totusi este departe de a fi atinsu scopurile ideale si sublime ale doctrinei chrestine.

N'avemu decàtu se aruncamu o privire asupr'a starei sociale si politice ale popóraloru, pentru cá se ne convingemu, ca egalitatea si fratietatea esista numai pentru asupritorii loru, ér' nici decum pentru ele. Vedemu si astadi ca mai sunt inca multe popóra, cari trebue se se lupte pentru cele mai elementare drepturi ale omului, fàra de cari esistenti'a loru individuala este pusa in cestiune si inpossibila.

Cine va potea óre negá, ca intre acele popóra se numera si natiunea romana, pentru care Pascile Domnului din anulu acésta nu i-au adusu nemicu bunu si inveselitoriu? Ea este despoiata de drepturile sale, respinsa cu forti'a bruta si arbitraria din positiunea si rangulu ce i compete in patri'a sa si amenintiata de a i se rapi chiaru limb'a si biseric'a sa nationala.

Dar' déca natiunea romana in situatiunea in care se afla, nu se póte bucurá si nu are causa de a fi vesela, ea totusi nu va renuntiá si nici nu va desperá de viitoriulu seu, ci cu prudenti'a si tactulu ei innascutu si ereditatu dela strabunii sei, va continuá lupt'a pentru drepturile si libertatile sale. Armele ei voru fi sciinti'a, care o va luminá si credinti'a neclatita in missiunea sa pe acestu pamentu.

Pentru cá lupt'a ei se fia inse incoronata de victoria, este de neaparata trebuintia, cá intre fii ei se domnésca pace, buna-intielegere si fratietate, fara de care ori ce resistentia ar fi inpossibila. Se fimu dar' uniti, pentru ca numai asia vomu fi tari; se fimu solidari, pentru-ca avemu acelasiu scopu: apararea natiunei si a bisericei nóstre nationale.

Se ne iubimu unii pe altii, cá fratii ai aceleiasi mame, se fimu religiosi, se ne iubimu biseric'a nóstra si se speramu in viitoriulu nostru, asia precumu chrestinulu sperédia in viati'a de veci, pe care i-o a rescumperatu Isusu Christosu cu scumpu sangele seu.

In credinti'a acésta scriemu si dicemu:

Christosu a inviatu!

Totu proiectulu de magiarisare.

Se nu li se urasca lectoriloru nostrii de discussiunea, pe care inpinsi de consciinti'a nóstra, ne simtimu obligati a o continuá fòra curmare asupra nefericitului proiectu de lege. Las' se dica altii, cà nu se póte, cà nu se va alege nimicu din acea lege. Candu ti se spune pe fia-care di, pe fia-care óra de càtra deputati, publicisti si professori, cà acuma merge dupa doctrinele lui Darwin: cine'i mai tare, sau mai viclénu, se nimicésca pre celu mai nepotintiosu; candu professori de drepturi, cá dr. Meltzl din Sibiiu, scrie si publica, fòra a se genà intru nimicu, cà politic'a nu e obligata se respecte legile moralei, — atunci noi aceia carii amu crescutu cu catechismulu sub perina si cu crucea lui Christosu pe frunte si pe peptu, se ne deschidemu ochii mai bine, si in locu de a ne certá intre noi pentru càte o prescura sau mesura de bucate, se ne deprindemu ochii sufletesci, cá se vedemu mai departe si mai ageru in viitoriu. S'a pusu pàna acuma temeiu fórte mare pe autonomi'a bisericésca, pe statute si pe inarticulari, si erá unu timpu, in care trecea sau de smintiti, sau de ómeni misiei aceia, carii cutediá se ne compatimésca pentru sinceritatea naiva si pruncésca a credintiei nóstre politice.

Memorialele mitropolitiloru si episcopiloru se intregescu asia de bine unulu pe altulu, in càtu cineva ar fi in stare se compuna din amendoue unulu singuru, fòra nici-o dificultate, in timpu de doue óre; vedeti inse, cà reulu ce amerintia, va fi mai mare chiaru si decàtu celu prevediutu de preass. loru. Una din multele nenorociri ale romaniloru din monarchia este, cà avemu ómeni fórte pucini cu vena politica, cumu se dice, ómeni cu agerimea de spiritu a barbatiloru de statu, scurtu, spirite departe vedietórie, sau incai de aceia carii se fia invetiatu din trecutu, din istoria, cá se védia, cà aceleasi cause producu aceleasi efecte.

Acei politici, carii sunt decisi a bagá cu ori-ce pretiu limb'a magiara chiaru si in scólele elemen-

---

Foisiór'a „Observatoriului".

Femeiele.

De: Juliu Pederzani.

Traducere de: J. G. Baritiu.

II. Salvarea.

Pentru ce superati voi femei'a! Ea inplinesce unu lucru bunu. Lasati-o se 'si urmedie calea in pace.“ Cuvintele Salvatorului.

Natur'a in creatiunile si economi'a sa este unu miracolu eternu vechiu, eternu nou. Ea este o carte vorbitóre, o profeta a celui mai sublimu, este o voce a lui D-dieu petrundietóre printre stele cá si pe pamentu.

Si miracolulu celu mai mare si mai misteriosu alu ei este ânim'a omenésca.

Ea este o lume pentru sine, inse o lume nepetrunsa si eternu misteriósa.

In adencimea sa se ascunde monstrulu langa margaritariulu curatu; nomolulu langa cristalele petrisiului.

Schintei'a divina langa cenusi'a passiuniloru consumate. Noi o numimu unu cap-d'opera alu divinitatii, si unu uraganu alu suferintieloru o sfarîma si o nimicesce cá-si pre unu edificiu facutu de mâni copilaresci.

Intre ânimele ce palpitédia pe pamentu fara repaosu, ânim'a femeiei este totalitatea marimei si a profunditatii, a fericirei si a durerei.

Mugurulu, care preface pe purtatóri'a sa intr'o flóre miraculósa a omenimei.

Doue temple mari, nevisibile si eterne cá-si spiritulu divinu se afla pe pamentu: templulu sciintiei si templulu amorului.

In celu d'antaiu domnesce barbatulu cá preotulu idei si alu ratiunei.

In celu de alu douilea este „preotu“ prin — déra voi ghîciti cugetarea mea mai inainte de a o esprimá, prin — amoru.

Barbatulu trebue se pastredie etern'a flacara a sciintiei si a scrutarii; femei'a, etern'a flacara a amorului.

A iubí multu, a iubí totudéun'a este ardietórea sete, consumatorulu doru alu ânimei sale, este simburele fiintiei sale. In viéti'a barbatului amorulu este numai unu episodu.

Tóta viéti'a femeiei este amorulu.

Feimei'a este debila si sensitiva. Ea se asémena unei mimose, care 'si inchide calicele, indata ce unu nouru peregrinu intuneca sórele.

Ea are unu sufletu inpressionabilu inse profundu, cá si o harfa eoliana, care finu instrunata vibrédia fermecatoru la cea mai usióra atingere.

Ea este sensibila si iritabila prin fineti'a organismului ei, pentru aceea totu ce este in lume, apésa greu asupra ei si este plina de suferintie.

Femei'a in positiunea ei, este lipsita de arme aperatóre si viéti'a ei este aspra si spinósa.

Déca barbatulu se simte ofensatu, elu se póte aperá. Cu braciulu si cu gur'a; cu spad'a si cuventulu.

Déca este ofensata femei'a, si ea póte fi ofensata in sufletulu ei atatu de profundu, cà niciodata unu barbatu, — fiinduca ce este mai delicatu si mai usioru de vatematu cá sufletulu unei femei, — ea nu dispune decatu numai de o singura arma.

Tacerea si érasi numai tacerea.

Déca barbatulu este lovitu de sórte prin braciulu ei de feru, apoi elu i da lovitur'a inapoi; fatal'a mana a sortii, elu o scutura cu temeritate de pe umerulu seu.

Rane inca sangerande si cicatrisate si d'abea vindecate sunt onorifice pentru elu.

Nici cea mai cruda mana nu póte frange ânim'a lui, nici unu nuoru de pulbere nu póte petá frumós'a lui frunte.

Atinga inse aceeasi mana pre femeia, apoi córd'a vibratória a sufletului ei se rupe pentru totu-déun'a si armoni'a interna se disólve intr'unu desacordu durerosu.

Lumea voiesce se védia femei'a nepetata si neatinsa de sórte, cu eternu inverdit'a coróna de spini a suferintiei si a resignatiunei pe capu.

Femei'a sufere mai multu, cá ori si care alta fiintia pe lume si sum'a doreriloru ei este nefinita si fara asemenare. Se afla óre pe intréga suprafaci'a a pamentului o femeia, care se fi traitu unu anu din viéti'a sa fara cá se fi versatu lacrime?

Fia cá sórtea se fi asiediatu léganulu ei subt unu coperisiu de paie, séu in salele aurite ale palatului princiaru.

Priviti la femei'a aceea. Ea intra in cabinetulu seu. O privire de melancolia nedescriptibila cade pe splendórea, ce o incungiura.

O splendóre si o bogatia, care inple o miie de ânime cu invidia.

Si cu amariciunea unei ânime ranite si nepricepute ea esclama: „Lumea me crede fericita si eu — plangu!“

Si cabinetulu auritu si inbracatu in metase isi are — Golgot'a sa.

Si totusi acésta femeia debila si lipsita de orice arme, acésta femeia delicata si sensitiva posede o fortia, prin care invinge totu si prin care domnesce lumea.

Este forti'a amorului ei.

Totu ce s'a creatu mare si sublimu, de candu omenimea a luatu pamentulu in posessiunea sa, nu s'a indeplinitu prin forti'a recei ratiuni, ci prin atotu-invingetórea fortia a amorului.

Se resfoimu paginele istoriei pe care s'a eternisatu unu poporu.

Se repasimu secoli si se ajungemu la sorgintea, din care se revarsa rîulu omenimei preste pamentu.

Cartile sante si profane ale popóraloru ne istorisescu si ne predica uniculu adeveru ca: religiuni si state, culte si imperii 'si au avutu léganulu in sufletulu si mugurulu in ânim'a unei femei.

Amorulu este poterea, prin care femei'a vá invinge totudéun'a, va domní totudéuna; ea este credinti'a, si tînt'a sperantieloru sale. Amorulu este virtutea si pecatulu ei, religiunea si viciulu ei. Amorulu i creadia

tarie la baiati de 6—10 ani, cu delaturarea altoru obiecte de invetiatura inmiitu mai necessarie, aceia pentru capulu loru n'au se remana numai la atàta. Ei si fiĭ loru nu se voru odichni, pàna ce nu voru exterminá, anume limb'a romanésca, si din bisericele romanesci, din tóte, fòra nici o alegere si distinctiune.

Este vechiu planulu acesta, dara cei cu orbulu gainei pe ochi nu vedu asia ceva; orizonulu loru e inchisu prin autonomi'a ce trage de mórte si prin subventiunea statului, care'i va ucide chiaru si pe densii. Ce spuneti DV., ca comunicatiunea literaria cu Romani'a ne va salvá limb'a? Romanii din Romani'a sunt cu pucine esceptiuni, multu mai nepasatori de nationalitatea, de existenti'a si prosperarea limbei romanesci aici in monarchia, decàtu se'i dóra vreodata capulu de luptele nóstre. Se nu ne insiele càte unu strigatu sporadicu alu unoru diarie, ai caroru corifei se pomenescu scriindu de spre noi fòra picu de studiu seriosu, ci éca asia, uneori din lipsa de alta materia, alteori spre a'si mascá indiferenti'a.

Aceia nici nu visédia macaru, cà dupace nu voru mai fi romani aici, dincóce de munti, oper'a exterminarei se va continuá la densii acolo, unde astadi isi batu jocu de „romanésc'a" nóstra. Ei nu vedu si nu pricepu, cà romanismulu de aici este pentru ei unu zidu aparatoriu, multu mai tare decàtu tóte zidurile si fortaretiele càte au planuitu ei a face pe la strimtori, passuri si trecatori, din pietrile aceloru munti cari ne despartu.

Comissiunea dietei unguresci se incórdà se scamotedie in proiectu unu aliniatu, in care se se decretedie, cà ori in ce scóla confessionale, adeca facuta din averea comunitatiei eclesiastice, nu s'aru aflá invetiatori de acea confessiune, carii se cunósca perfectu limb'a magiara, in acelea pentru limb'a statului se aplice professori sau dascali unguri, cu plata dela statu.*) Si noi totu mai incalecamu pe calulu autonomiei! Si ce devine protopopulu cá inspectoru de scóle, facia cu solgabirau si cu gendarmii adusi de aceia?

In Nrii precedenti vediuramu exemplele de magiarisarea servitiului ddieescu in biserice prin unele districte de ale Ungariei. Astadi v'amu potea comunicá, daca ne-ar permitte spatiulu, acte oficiali, din care se vedeti, cà lucrulu au ajunsu asia departe, in càtu chiaru poporenii romani si ruteni pretindu, cá limb'a magiara se se introduca si in biserica, éra cá mane lumea 'i va vedea cerendu se li se schimbe ritulu si se li se dea popa unguru. Dara atunci óre ce va dice fetiorulu popii Macaveiu?

Parol'a data, dupa care se prepara introducerea limbei magiare si in servitiulu religiosu, in tóte partile ritului eclesiasticu, se vede formulata fórte la intielesu in actele comunitatiei bisericesci din orasiulu Satmaru de dato 22 Decembre 1878 si 26 Ianuariu 1879. Ori-unde locuitorii nemagiari de ritu orientale cunoscu si limb'a magiara, in servitiulu loru bisericescu se se introduca si acésta limba. Dara planulu intregu destinatu a se realisá treptatu, éra nu mai multu prin asaltu, cá intre anii 1840 si 1848 este camu urmatoriulu: Mai antaiu limb'a magiara este declarata de limba esclusiva a statului, precum erá decretata odinióra in unele staturi càte o religiune de religiunea dominanta a statului. Intr'aceea celorulalte popóra nemagiare li se scotu ochii cu asia numit'a lege a nationalitatiloru (1868), la care inse nu mai tîne nimeni nimicu. In acelasiu timpu se facu incercari de a introduce limb'a magiara in scóle nemagiare, prin pressiune morala, pe sub mana, pe nesimtite. La operatiunea acésta sunt de mare ajutoriu subventiunile de càte 50 fl. pentru càtiva preoti, de càte 100 fl. pe anu, pentru protopopi, inse asia, cà acelea se votédia in toti anii din nou, in dieta, si totu-deauna intre mustari si infruntari ce se facu cleruriloru de càtra unii sau altii dintre deputati. „Se introduceti limb'a magiara in scólele vóstre satesci, daca vreti se capatati poman'a de càte 50 fl." In fine estimpu esira cu proiectulu magiarisarei definitive si generale a toturoru scóleloru. Pressiunea pentru cei slabi de angeru este cu atàtu mai mare, cu càtu mai multe diarie au inpertinenti'a de a plesni tradare de patria, hostilitate contra statului, in faci'a toturoru, càti se oppunu la desfiintiarea individualitatiei loru nationale, si càti in unificarea limbei nu potu se védia nici cea mai pucina asecurare a existentiei si prosperarei statului, care depinde dela alte conditiuni ce differu càtu ceriulu de pamentu de ori-care limba, fia aceea cadiuta chiaru din ceriu.

Sub conditiune cà dupa càtiva ani se voru magiarisá tóte scólele si prin acelea generatiunile june, s'a prevediutu apoi casulu, in care se se introduca limb'a magiara si in exercitiulu religiunei, in cartile si in tóte actele bisericesci ale toturoru confessiuniloru din tiéra, éra spre acestu scopu se iau de pre acuma diverse mesuri preparative. Deocamdata adeca se va dice, cà magiarisarea bisericeloru este numai facultativa, éra pe sub mana se cauta si se afla ómeni, cari o ceru ei insi, precum se vediù din càteva exemple dela Ungari'a.

*) Comissiunea respectiva isi terminà lucrarea sa; intr'aceea diet'a fù prorogata pàna in 26 Aprile. Proiectulu se va luá mai curendu sau mai tardiu in desbatere, éra Europ'a va avea ocasiune se védia unu spectacolu parlamentariu din cele mai rare in viati'a popóraloru.

Revista politica.

Sibiiu, 11 Aprilie st. n. 1879.

Comentariele ce se facu din partea pressei streine la toastulu comitelui Károlyi, ambasadorulu austro-ungaru din Londonu, sunt fórte varii si ecuivoce. Afara de diariele englesesci, care sunt incantate si lauda pe tóte tonurile pe lordulu Beakonsfield pentru noulu succesu alu politicei sale, ceealalta pressa européna a remasu séu afectédia cà au remasu rece si neinpressionata prin acelu toastu.

Caracteristica si totu-odata curiosa pentru monarchi'a nóstra este inpregiurarea, ca niminea nu o felicitédia pentru alianti'a incheiata, dara nescrisa si nesubsemnata cu Angli'a. Acelu toastu alu ambasadorului austro-ungaru din Londonu este consideratu cá o indiscretiune prematura, prin care c. Andrássy si-au dejucatu insusi stratagem'a sa diplomatica, alu carei scopu erá se inblandiésca si se faca pressiune asupra celoru doui cancelari nordici, amenintiandu-le cu alianti'a englesésca.

Prusso-Germani'a si Russi'a sunt cu multu mai poternice si mai solidarie, decàtu cá se se lase a fi intimidate prin o astfeliu de aliantia, prin care monarchi'a austro-ungurésca s'ar isolá si mai multu si ar provocá in modu si mai directu rivalitatea Italiei si a Franciei. Nici press'a austro-ungurésca, abstragéndu dela organele oficióse, nu isi promite nici unu bine dela o aliantia austro-ungara-englesésca.

Candu va sosi óre tempulu, cá gubernulu austro-ungaru se nu mai âmble la petite dupa aliantie streine, ci se apeledie la aliatii cei mai naturali, cei mai fideli si mai devotati ai monarchiei, care sunt propriele sale popóra? Dar' o astfeliu de politica ar fi prea primitiva pentru unu diplomatu de calibrulu comitelui Andrássy, de aceea ilu si vedemu facéndu politica inalta, sublima si inperceptibila, care póte se fia fórte geniala si admirabila, dar' numai reala nu se póte numi.

Se vede ca pentru de a face o mica bucuria popóraloru austro-ungare, comitele Andrássy le face cunoscutu prin organele sale, ca conventiunea relativa la ocuparea pasialicului Novi-Bazaru este incheiata cu gubernulu turcescu, dar' inca nu este subsemnata. Dar' óre candu se va subsemná? La acésta nu ni se dà nici unu respunsu, ceea ce ne indémna a crede, ca in urm'a urmeloru, déca acésta conventiune are se fia subsemnata vre-odata, apoi aceea se va subsemná nu prin pén'a diplomatiloru, ci prin spad'a beliducelui, si nu cu cernéla, ci cu sange rosiu omenescu.

Insolent'a purtare si insult'a ce au suferitu consululu austro-ungaru in Vidinu din partea autoritatiloru russo-bulgare, a luminatu cá si unu fulgeru relatiunile mai multu ostile decàtu amicabile ce esista intre representantii consulari austro-ungari si intre bulgari.

O scire mai noua voiesce se constate, ca comitele Andrássy a si cerutu la St. Petersburg satisfactiunea cuvenita, pentru insultarea consulelui austriacu din Vidinu.

Faptele si discussiunile politice sunt asia de varii si de schimbatióse, in càtu press'a va avea materialu si nu tocmai neinteresantu, cu care se intretina pe lectorii sei si dupa serbatorile sf. Pasci.

Patri'a ciumei.

Dupa mórtea profetului Abulcassem Mohamed fundatorulu islamului, heredii sei s'au si luatu curendu la cérta pentru domnia. Hussein et Hassan, fii ai lui Ali, nascuti din Fatim'a, fiic'a lui Mohamed, se incercara se scótia din Califatu pe Jezid fiiulu lu Moavia, asiediatu cu resiedinti'a la Cufa. Cei doi frati voindu a surprinde pe adversariulu loru, plecara asupra'i pe furisiu numai cu o céta mica de 62 de insi, in lun'a Muharrem. Jezid inse descoperindu planulu loru, le esí inainte cu ai sei si dupa o lupta din cele mai crunte si mai desperate ii macelà pe toti. Partid'a fratiloru Hussein et Hassan trantita prin acelu evenimentu si rusinata, intru atàta se inversiunase, in càtu luandu cadavrele celoru doi frati, ii duse tocma la cetatea Kerbellah, nu departe de vechi'a Babilonia, unde fusera ingropati intre plansete si sbierate infricosiate, apoi ii declarara de martiri ai religiunei si ai omenimei. De aici urmà apoi nu numai desbinarea politica, ci si cea religiósa intre mohamedani in doue secte principali, a Sunniti-loru, de care tînu arabii, turcii si mai multe alte popóra, apoi a Shiiti-loru, la care tînu locuitorii Persiei, cei din Afganistan, din Cabulu si o parte din Indi'a propria. Sectele acestea se urescu si mai cumplitu de càtu catholicii si orthodoxii, decàtu unitii si neunitii.

Shiitii, anume persianii, au facutu apoi din casulu mortii celoru doi frati una dogma cumplita, crediuta de toti. Aceea s'ar potea formulá camu asia: La judecat'a de apoi, indata dupa ce voru suna trômbitiele archangeliloru cá semnalulu invierei mortiloru, Allah cu profetulu seu Mohamed si cu tóte cetele angeresci va descinde din ceriu dreptu la Kerbellah, unde se va si asiediá tribunalulu celu infricosiatu de judecat'a lumei. Ferice de aceia, carii voru fi repausandu mai pe aprópe de

---

ceriulu ei, transfiguratiunea ei in divinitate si infernulu ei. De aceea cuventulu de binecuventare, ce trebue esprimatu asupr'a ânimei fiacarei femeie suna: — „Femeia! iubesce, fiindu ca amorulu este viéti'a ta!"

Niciodata cugetarea unui muritoriu nu va fi in stare se intieléga frumseti'a morala a sufletului femeiescu; niciodata spiritulu omenescu nu va poté petrunde profunditatea si abondanti'a ânimei de femeia.

Si mai antaiu de tóte barbatulu cu eternu calculatorulu si asprulu seu spiritu si cu ratiunea sa nu va fi in stare se intieléga niciodata nemarginit'a ânima a femeiei.

Pentru elu va fi si va remané o enigma pana la eternitate unde isi voru aflá deslegare tóte enigmele.

Pentru sacrificiulu unui amoru de femeia vá avea o scurta admiratiune, éra in interiorulu seu vá zimbí in secretu: „Catu de esaltata, catu de romantica!"

Elu nu vá fi in stare se intieléga niciodata venerabil'a marime a unei femei, care inca in momentulu espirarei este in stare a consacrá ultim'a ei cugetare, ultimulu suspinu si ultim'a bataia a ânimei sale suvenirei asassinatorului fericirei sale, a barbatului acelui'a ce o a calcatu in pulbere si care i-a frantu ânim'a, si prin tóte acestea a repetí acelasiu refrenu: „Si eu totusi te iubescu!"

Intr'un'a de dile Salvatorulu aparù in persón'a lui Isusu din Nazaretu. Aceea ce a invetiatu elu erá amorulu, aceea ce a practicatu, a fostu amorulu. Pentruce a traitu si a muritu a fostu érasi amorulu.

Prin amorulu puru si desinteresatu avea se se reinnoiésca o lume inbetata in orgii, putreda si lipsita de amoru.

Primulu drumu pe care apuca Isusu Christosu a fostu acela catra secsulu femeiescu.

Elu afla o Maria, obossita de viétia si amoru la Magdal'a. Femei'a cea mai frumósa a Judeei. In ochi cu acea privire demonica si stralucitóre cá aurulu, o fiica a intunereculu, pe budie cu acelu doru consumatoru de ânime fierbinti si sarutari ardietóre.

Elu afla pe Magdalen'a care din mirositórea rosa a Ierichonului deveni prin o miie de nebunii amoróse, o palida si despretiuita flóre de tómna.

Acésta femeia pecatósa, precum o numeá jidovimea ipocrita, acésta „pecatósa din amoru" fù alésa de catra celu mai puru dintre ómeni cá profet'a amorului. Christosu o redicà reconducendu torentulu fara tiermuri alu dorului de amoru, in alvi'a sufletésca si divina.

Din pulberea unui amoru desfranatu reinaltia Christosu secsulu femeiescu la o trépta plina de demnitate. La inaltimea unui amoru puru, idealu si prin urmare nemarginitu.

Elu lua de pe capulu Sybilei mincinóse velulu cusutu cu firu de auru, de pe fruntea Bachantei cunun'a de rose vestejite, din perulu sclavei, firulu de margele si depuse pe capulu acoperitu de pulbere si rusine alu tuturoru femeieloru intreit'a coróna a sublimei si eternei demnitati femeiesci!

O VOCE.

De cateori privirea'mi privirea'ti intalneste
Si man'a'mi tremuranda atinge man'a ta,
D'atatea ori'mi pare c'o voce imi siopteste:
„Oh! fugi, oh! fugi! de densa si cauta a o uitá!"

Asiu vrea s'ascultu acea voce, potinte si secreta,
Asiu vrea se fugu de tine, se nu te intalnescu,
Se fugu d'a ta privire, ca-ci vocea'mi totu repeta:
Ca'n cale'mi numai lacremi si chinu o se gasescu.

Nu pociu s'ascultu consiliulu acelei voci potinte,
Nu pociu s'ascultu ratiunea si indemnarea sa,
Ca-ci ânima'mi debila cu unu suspinu ardinte
Repete cu potere: „Eu nu te pociu uitá!"

„Resboiulu." A.

Kerbellah, pàna pe la cetatea Medged-Ali si inca la alte trei locuri, pe unde se mai afla santi si martiri ingropati, carii se apropie cu rangulu loru cerescu de martirii Hussein si Hassan. Acestia voru sta mai antaiu la judecata si voru scapa mai curendu.

Urmarea acelei credintie fanatice si nebune fu, cà de aprópe unu miie de ani persianii shiiti fruntasi, ba si cei din Afganistan isi cumpara locu de ingropatiune cu pretiuri enorme pe intinsele campii dela Kerbellah, unde apoi isi trimitu pre toti mortii loru, unii inbalsamati, cei mai multi inse numai pachetati bine si strinsu, cá ori-ce marfa, in pensa grósa si in rogojini, si asia incarcati desagiti pe camile, sau si pe cai. Din diferite distantie caletori'a cu mortii durédia càte 40 si mai multe dile. Adesea caletorescu si familiile mortiloru alaturea; este inse si o classe anumita de ómeni, care speculédía cu transportulu mortiloru. La statiuni anumite poposescu inpreuna cu totii. Putórea ce se desvólta din acelea cadavre sub acea clima ferbinte, nu e in stare nimeni se o descria. De a lungulu drumuriloru se vedu sborandu pe de asupr'a multime de vulturi si alte paseri rapitórie, ce adurmeca dupa mortatiuni. Cu càtu se apropie mai tare de campiile coperite de mormente si cu càtu se aduna mai multe cadavre din tóte rosele ventului, cu atàtu putórea este mai teribile. Multi dintre cei ce petrecu pe morti, isi perdu si ei viati'a pe acolo, inse moru bucurosu, cà-ci éca, la judecat'a de apoi le va esi sententi'a mai curendu, mai alesu candu si Hussein et Hassan voru pune o vorba buna pentru ei la Allah si la profetulu seu.

Diplomati'a européna din Constantinopole si cea din Ispahan capital'a Persiei s'a incercatu mai de multe ori, cá se midiulocésca esterminarea acestei superstitiuni selbatece si barbare; dara fanatismulu aceloru populatiuni este atatu de turbatu, in càtu Shitii, pe langa ce aru fi in stare se ascunda sórele la toti càti aru cutediá se'i indemne a se lasá de acea nebunia criminale, mai tînu pàna in dio'a de astadi serbatórea patimiloru lui Hussein et Hassan in lun'a Muharem, candu se alegu dintre ei mai multi individi spre a produce scene din lupt'a dela Cufa. Cu acea ocasiune vedi imami (popi), dervisi (calugari) si alti ómeni din poporu desbracati pana la cópse, batendu-se cumplitu cu bice, pana ce sangera. altii smulgèndu'si perulu, intiepandu-se sau sfasiindu-se in facia, altii batendu-se in sabii asia, catu in fiacare anu remanu dintre ei si càte unii morti acolo in dgiamia (beserica). Acea productiune tragica, dara fórte barbara, se coprinde camu in patru scene. In totu timpulu acela plangu si sbiéra càtu le ia gur'a: Yïa Hussein! Yïa Hassan! Yïa Kerbellah! Acelea scene se producu pretotindeni pe unde se afla ómeni din sect'a Shiitiloru; éra la Kerbellah si la Medgid-Ali mai multu cá ori-unde. De acolo apoi miile de peregrinatori sau hagïi (— hagía, hagialicu) se intorcu in tierile si locuintiele loru cu sementi'a ciumei in corpulu loru, pentru-cá se infecte o lume intréga.

Mai sunt si in Europ'a pàna in dio'a de astadi multe superstitiuni barbare, prin care sanetatea si viati'a ómeniloru se expune la pericole invederate; mai aflamu si pe la noi càte o dosa buna de fanatismu; dara superstitiunile si fanatismulu càtu a mai remasu in tierile europene (cu singur'a esceptiune de fanatismulu nationale magiaru si alu sectei scobitiloru — juganitiloru din Russi'a) se potu considerá numai cá esceptiuni dela regula, pe langa turbarea fanatica din Asi'a si Afric'a.

Romani'a.

Corpurile legiuitóre ale Romaniei au fostu inchise in diu'a de 25 Martiu st. v. in persóna de catra M. S. R. Carolu, cu care ocasiune pronuntià urmatoriulu mesagiu de inchidere:

„Domniloru Senatori,
Domniloru Deputati,

„Legislatur'a care se curma astadi, a avutu se preintempine un'a din situatiunile cele mai grele, prin care póte trece unu statu. Cu tóte acestea, pe langa indestularea trebuintieloru urgente ale momentului, ea a gasitu timpu de a se ocupá si de interesele viitoriului, de a votá unu mare numeru din legile cele mai inportante reclamate de progresele ce face, pe fie-care di Patri'a nóstra si de necesitatile noaei sale positiuni. Daca, cu tóta activitatea si buna-vointi'a representantiei nationale, ea nu a potutu realisá tóte reformele asteptate de la dinsa, caus'a este fara indoiala, ca inprejurarile nu 'i au permisu se sosésca la espirarea terminului legalu, care 'i ar fi fostu de ajunsu pentru complectarea operei sale.

Scurtandu d-v. insi-ve acestu terminu, spre a dá locu fàra intardiere Camereloru care au se procéda la revisuirea art. 7 din Constitutiune, ati primitu, in interesulu pacei europene, cá Romani'a se se conforme, catu mai curendu si intru tóte, tractatului de la Berlinu si ati doveditu ast-felu o resemnare, unu curagiu si o abnegatiune, care nu potu de catu se ne ridice in opiniunea publica a lumei intregi.

In fati'a unoru acte atatu de convingètóre, in fati'a atitudinei demne, intielepte si patriotice a poporului romanu, speru ca prejudecatile si banuelile, ce mai esista in afara, voru disparea, ca tóte uneltirile, ori de unde ar veni, voru fi dejucate si ca, in scurtu timpu, o apreciare mai justa si mai echitabila in privinti'a nóstra va luá loculu unoru preventiuni cu totulu nejustificate.

Independenti'a Romaniei, pe care d-vóstra, cei d'antaiu, ati proclamat'o, si pe care Natiunea a dobendit'o prin energi'a ei si prin viteji'a armatei sale, déca nu'si a primitu inca deplin'a consecratiune din partea unora din marile poteri, acésta nu provine de catu din nesce cause trecètóre si cu totulu circumstantiale. Amu nestramutata convingere ca, din punctulu de vedere superioru alu intereseloru generale si permanente ale Europei, tiér'a nóstra va dobendi in curendu dreptate.

Atunci candu Peninsul'a Balcanica intréga erá in flacari si candu perspective noue si atragetóre ne poteau seduce, Romani'a a resistatu la orice tentatiuni si s'a feritu d'a fi pentru Europ'a o causa de turburari si de complicatiuni. Ea n'a intratu in lupta de catu in acelu momentu gravu, candu inactiunea ei ar fi potutu se'i devie funesta si candu estensiunea si dainuirea resboiului ar fi fostu prejudiciabila, nu numai ei insasi, ci chiaru intregei Europe.

Dupa resbelu, atunci candu ea avea dreptulu a se asteptá, nu la sacrificiile durerése ce se inpunu natiuniloru invinse, ci la folósele la cari au dreptu a pretinde acei cari se intorcu incununati de succesu, ea a avutu forti'a, totu in interesulu pacei generale, a'si inneca durerea si s'a resemnatu a primi stipulatiunile tractatului dela Berlinu. Ea a doveditu astufelu, in modulu celu mai neindoiosu, ca nu este unu elementu de prisosu in sistem'a stateloru Europene, chiamate a constitui nisce temelii solide pentru pacea generala. Prin urmare, o repetu, Europ'a ii datoresce dreptate, si sunt convinsu ca ea nu va intardiá a i-o dá.

Domniloru senatori,
Domniloru deputati.

Amu trecutu, in timpulu acestei legislaturi, prin inprejurari din cele mai grele, prin peripetii din cele mai periculóse si, cu tóte aceste, sunt datoru a o constatá cu fericire, — regimulu nostru constitutionalu n'a incetatu unu singuru momentu de a functioná in tóta vigórea lui. Libertatea individuala, a pressei, a intr'unariloru si a tribunei, intr'unu cuventu, tóte libertatile publice s'au esercitatu in deplinatatea loru, fara a fi vreodata atinse, fara cá utilitatea loru se fia macaru pusa in indoiala. Natiunea, cá si poterea esecutiva, au probatu prin acésta, ca credinti'a loru in acestu regimu erá intemeiata si ca institutiunile liberale, de cari ne bucuramu, sunt fundamentele cele mai sigure ale unui statu, scutulu seu celu mai poternicu in ori-ce circumstantie. Forte in convingerile mele intime in acésta privintia, intaritu si mai multu prin acésta stralucita esperientia; incredintiatu ca numai dela sincer'a si leal'a aplicare a legiloru si a constitutiunei atârna liniscea patrici si viitoriulu ei, me veti gasi totudeauna nestramutatu pe calea care ne-a dusu dejà la resultate asia de satisfacetóre, cale pe care, sunt siguru, ca toti Romanii me voru urmá.

De si situatiunea Orientului nu este inca asigurata si orisontele pare inca turbure in afara, de si in intru chiaru avemu a resolve una din cestiunile cele mai ardietóre, si care, cu dreptu cuventu ne ingrijasce pe toti; totusi sunt convinsu, ca potemu privi viitoriulu, de nu fàra seriése preocupari, celu pucinu, fàra téma. Patriotismulu D-vóstra va intielege ca, pentru a invinge tóte aceste dificultati, trebue acum, cá si in trecutu, se remanemu cu totii uniti in cestiunile cele mari, in acele cestiuni, in cari nu este vorba de interese sau de opinii de partida, ci de insasi siguranti'a statului romanu.

In timpu de atàtea secole, printre fortunele cele mai violente care au distrusu intregulu sistemu alu stateloru orientale si au sguduitu chiar' monarchiile europene cari, mai in urma, trebuiau se devie espresiunea cea mai inalta a civilisatiunei, poporulu romanu, de si coplesitu sub invasiuni cari pareau ca au se stérga chiaru urmele esistentiei sale, a sciutu se resiste si se pastreze intacta nationalitatea sa; totu asemenea elu va luptá, de asta-di inainte, si va invinge greutatile la cari suntemu sau mai potemu fi espusi, déca si in viitoriu vomu fi inspirati de unu singuru sentimentu: iubirea Patriei; vomu fi miscati de o singura vointia; aceea de a ne consacrá binelui ei.

Despre mine, domniloru senatori si domniloru deputati, amu cea mai deplina incredere in intieleptiunea si patriotismulu natiunei, si ea póte fi sigura ca, in ori-ce inpregiurare, me va gasi totudeauna in fruntea ei.

Inainte de a ne desparti, amu tînutu a veni in persóna in midiuloculu d-vóstra, pentru a ve multiami inca odata pentru puterniculu concursu ce ati datu intaririi edificiului nationalu, urandu, inpreuna cu d-v.: se traiasca Romani'a, iubit'a nóstra Patria!

Conformu art. 129 alu Constitutiunei, Adunarile Legiuitóre sunt dissolvate."

Patriotismulu natiunei romane înfaciosïatu prin date statistice.

(Urmare si fine.)

Este de observatu si nu se va perde din vedere, cà tabelele alaturate despre ofrande nu coprindu in generalu de càtu obiectele oferite in daru, anume gubernului; èr' nu si ofrandele ce s'au datu multime din mana in mana soldatiloru, cum si de a dreptulu deosebiteloru societati particulare pentru infiintiare si intretînere de spitaluri si de ambulantie. Aceste din urma ofrande in bani si in obiecte felurite, ce cá prin farmecu — prin farmeculu patriotismului — au fostu oferite cu prisosintia societatiloru de binefacere, cá „Crucea-Rosiïa," „Independenti'a," Providenti'a" si alte multe, sunt numeróse; potu dice c'au fostu cu multu mai numeróse: de càtu ofrandele inscrise prin registrele Statului.

Amu voitu a publicà pe scurtu in acésta dare de séma natur'a si numerulu ofrandeloru tóte, spre a se cunósce in totalu celu pucinu intrég'a loru misïcare generala din tiéra in cursulu resboiului actualu. Cu tóta staruinti'a insa cu care m'amu pusu a culege datele cuvenite, n'amu pututu completá aceste sciintie in intregulu loru; incàtu mi-a trebuitu se renuntiu dea inplini acésta lacuna regretabila, marginindu-me numai a ideplini sarcin'a, ce mai pre susu de tóte amu luatu in acésta privintio, de a constatá formalu ofrandele, despre a caroru intrebuintiare chiamatu este gubernulu a respunde.

Totusi, dupa informatiunile ce amu pututu aduná, credu folositoriu a face cunoscutu celu pucinu numerile deosebiteloru societati de binefacere mai insemnate, care au functionatu in numeru de peste 40, adeca: „Crucea-Rosiïă", spitalulu ranitiloru dela Cotroceni „Elisabet'a-Dómna," „Independenti'a," „Providenti'a," comitetulu Femeiloru mediciloru din capitala, ambulanti'a societatii israelite „Zion"; societatea Englesiloru din Bucuresci; — in judetie, Bacau, 1) Societatea Femeiloru Romane; 2) Societatea Tinerimii din Bacau; — Bolgradu, Comitetulu de binefacere pentru ostenii Romani raniti; — Botosiani, 1) Societatea Dómneloru, 2) „Milostivirea", 3) Societatea Israelita; — Buzeu, Comitetulu Dómneloru; — Covurluiu, Spitalu „Elisabet'a-Dómna" din Galati; — Dâmboviti.a, 1) Comitetulu de Dame, 5) Comitetulu de Barbati; — Doljiu, 1) Spitalulu „Independenti'a din Craiov'a, 5) Spitalulu ranitiloru „Maica-Domnului-Dudu," 3) Spitalulu Dómneloru germane din Craiov'a, 4) Comitetulu clericalu din Doljiu, 5) Corpulu profesoralu din liceulu Craiovei; — Dorohoiu, Comitetulu Dómneloru; — Falciu, Comitetulu Dómneloru din Husi; — Gorjiu, Societatea Dameloru; — Iasi, 1) Comitetulu centralu alu Dameloru din Iasi, 2) Societatea de binefacere pentru ostasii raniti; — Ismailu, Comitetulu pentru raniti; — Mehedinti, Comitetulu pentru ajutoriulu armatei in timpulu campaniei; — Némtiu, 1) Comitetulu Dameloru Petrei, 2) Comitetulu centralu alu judetiului Némtiu, 3) sub-comitetulu Dameloru din Orasiulu Némtiu; — Prahov'a, Spitalulu ranitiloru din Ploiesci; — Putn'a, Comitetulu asociatiunii Dómneloru din Focsïani; — Rômnicu-Saratu, Comitetulu de Dame; — Romanu, 1) Comitetulu Dameloru, 2) Spitalu „Virtutea militara" (ale carui ofrande sunt inseinnate in tabelele alaturate, fiindu presiedinte alu comitetului domnulu prefectu alu judetiului); — Romanati, Comitetulu Dameloru pentru ajutoriulu ranitiloru; — Suceava, Comitetulu Dameloru din Falticeni; — Tecuciu, 1) Comitetulu sectionariu alu „Crucei-Rosii" din Tecuciu, 2) Comitetulu „Crucei-Rosii" alu Dameloru din Tecuciu, 3) Comitetulu Dameloru din Tecuciu; — Tutov'a, Comitetulu Dameloru din Bărladu; — Vasluiu, Comitetulu ranitiloru din spitalulu „Draghici." Deosebitu prin judetie au functionatu sucursale de ale mai multoru societati de binefacere, din capitala si din alte orasie, cum si deosebite comitete, ce s'au constituitu prin judetie pentru adunare de bani, cá se se cumpere arme. Nu vomu perde din memori'a nóstra nici spitalele pentru raniti; infiintiate si intretînute din propri'a loru avere de càti-va proprietari pe mosiile loru.

Inpreuna cu multiamirile gubernului s'au datu ordine se se publice prin Monitoru numele donatoriloru; au tóte aceste, dupa reclamatiunile ivite, s'au omisu din scapare de vedere a se publicá prin fói'a oficiala numele mai multoru persóne, care au bine-voitu a dá Statului ofrande pentru trebuintiele armatei Romane; altii sunt donatori anonimi, cari n'au voitu in modesti'a loru se cunósca tiér'a decàtu numai binefacerile; — sunt fratii din tierile vecine, mai cu séma de peste Carpati, cari s'au grabitu a tramite ofrande Romaniloru liberi dela Dunare; — sunt medici, cum si barbati de alte professiuni, cari prin sciinti'a si prin devotamentulu loru au contribuitu puternicu se aline multime de dureri; — mai sunt mume, socii, sorori, care, avendu in frunte pe Dómn'a Romaniloru, pe Mari'a Sa Regala Elisabet'a-Dómna, s'au intrecutu cu fericire a se smulge din familiile loru, cá di si nópte se caute de sanetatea ranitiloru prin spitaluri si prin ambulantie . . .

Se cuvine de siguru, cá Corpurile nóstre Legiuitóre se esprime tuturoru, prin unu votu solemnu, a statului renunoscintia pentru ofrandele primite, pentru ostenelele indurate in folosulu armatei Romane, care falnicu a pututu probá, sub comand'a lui Carolu I, cà voiesce si scie a se sacrificá cu doru pentru binele tierei."

Corespondentie particularie ale „Observatoriului".

Unulu dintre lectorii nostrii, carele din intemplare cunósce subiectulu processului nostru de pressa intentatu din Decembre incóce si scie cà acela nu coprinde altu nimicu, decàtu documente istorice din a. 1849, ne scrie intre altele:

„Daca si publicarea aceloru acte ar trage dupa sine persecutiuni, atunci nu s'ar mai potea scrie nici-o istoria adeverata in tierile acestea. Daca ar fi voitu cineva se agitedie cu ele, atunci nu publicá si epistol'a (din Miscellaneae) de sub Nr. 38, care e cu totulu favoratória aspiratiuniloru magiare si mustratória pentru tînut'a romaniloru. Nu sciu de ce se supara cei dela potere, de stilulu acteloru, sau de faptele descrise. Cu stilulu se potu impacá, cà-ci acela este efluxulu timpuriloru furtunóse de atunci, candu scriitorii nu'si poteau inbraca espressiunile in cuvente galante. Altcum acelu stilu este cu multu mai moderatu decàtu alu multoru magiari de astadi.*) Asia cuventulu „barbaru", de care se scandalisédïa si magiarii de aici de càte-ori ilu audu, credu cà nicidecum nu este mai aspru decàtu

*) De altumentrea, denuntiantele acteloru publicate in „Transilvani'a" Nr. 23 este unu romanu. Red.

spre exemplu „Axentie Szevér rabló oláh scordái (órdele valache de banditi ale lu Axente Severu)“ si „Janku Abrahám hacosi Oláh csordái (órdele valache mocanesci ale lui Avramu Iancu),“ precum se afla in Geografi'a universale (Egyetemes földrajz) publicata de Ballagi Károly si Király Pál tomu III pag. 257 et 258 in anulu 1878 destinata „pentru publiculu magiaru cultivatu (mivelt magyar kösönség). Dara neasemenatu mai spurcate sunt expressiunile intrebuintiate contra romaniloru ori-candu este vorb'a si de poporulu nostru, in carti destinate pentru publiculu celu mare, precum sunt calindariele si romanele magiare, din care s'ar potea compune usioru o collectiune bogata de injuraturile si infamiile cele mai scarnave aruncate in faci'a natiunei nóstre intregi; pàna si convictiunile nóstre religióse, ritululu, biserici, serbatori, tóte sunt luate in batjocura, cum se vediù si in érn'a trecuta, candu „Kelet“ isi batù jocu de servitiulu ddieescu ce se face in 6 Ianuariu la Bobotéza (Apa-botéza) si altele o mîie.

In càtu pentru eruditiunea scriitoriloru de calibrulu acestora, este lucru caracteristicu, cà nu cunoscu nici chiaru Geografi'a patriei. Asia intre altele multe, susu numiti doi „geografi„ in geografi'a loru tom. III pag. 173 unde se descrie Oradea mare, dicu, cà in acestu orasiu se afla unu gimnasiu unitu de credintia vechie (egyesült o hitü gymnasium), si cà forteréti'a serve cá temniti'a. Noi inse scimu, cà in Oradea nu este niciunu gimnasiu nuitu, si cà fortaréti'a este casarma.

Despre Beiusiu scrie la pag. 179, cà are gimnasiu greco-unitu si castelu de véra alu episcopului greco-neunitu (görög nem egyesült gymnasium, györög nem egyesült pispök nyári palotája), candu noi scimu cà acelu gimnasiu din Beiusiu este greco-cath., éra castelulu se tîne de episcopi'a greco-cath. dela Oradea-mare. Atunci scriitorii magiari nici nu sciu destinge intre gr,-or. si gr. cath; ba vedi la ei demulte-ori confusiune mare intre oláh si román, cá si cum ar fi dóue limbi distinse. Asia amu aflatu scrisu chiaru si intr'unu chematismu bisericescu catolicu magiaru, cà in unele sate din Banatu, pàna unde se intinde dieces'a cath, a Cianadului, se vorbescu dóue limbi, cea valacha si cea romanésca (oláh es román nyelv).

Sciri diverse.

— (Escel. Sa mitropolitulu) Mironu Romanulu aflandu-se intr'una din dilele trecute in gradin'a sa, audí de-odata pe copiliti'a gradinariului seu strigandu si sbierandu ca fratele ei a cadiutu in pêrîulu ce trece prin aceea. A isi aruncá palari'a si bastonulu si a sari in apa cá se scape pe copilulu ce erá se ajunga tocmai subtu unu podu, pentru Escel. Sa a fostu fapt'a unui momentu.

— (Necrologu). Dionisiu Dregoy, capitanu c. r. in pensiune, membru alu comitetului graniceriu scolasticu alu fostului regimentu I. de granitia, presiedintele eforiei scolare granitieresci din Racoviti'a, decoratu cu crucea pentru servitiu si cu medali'a pentru campanini'a din a. 1848, inpartasitu cu s. s. sacramente adormi in Domnulu dupa unu morbu scurtu si greu in 7 Aprile st. n. a. c. la 3½ óre p. m. in etate de 76 ani, din care 31 ani au servitu tronului in activitate. Remasitiele pamentesci s'au ridicatu din cas'a defunctului si s'au inmormantatu Miercuri in 9 Aprilie la 12 óre meridiane in cimiteriulu internu alu bisericei greco-cath. din Racovitia.

Acésta scire trista o aduce la cunoscintia cu ânim'a infranta de durere tuturoru consangeniloru si amiciloru defunctului:

Mari'a Dregoy n. Paul cá socia. Teresi'a Paul cá nepóta si fiica adoptiva.

Racovitia in 10 Aprilie 1279.

— (Venitulu curatu alu concertului micstu) datu in favorulu nefericitiloru inundati din Szeghedinu a fostu de: 369 fl. 23 cr. Preste pretiulu intrarei au platitu Escl. Sa domnulu mitropolitu Mironu Romanulu 20 fl. Ilustritatea Sa d-lu vicariu si archimandritu Nicolau Popea 5 fl. d. Franciscu Szalay 75 cr., d. Eduardu Iahoda 35 cr., N. N 35 cr., si N. N. 20 cr. v. a,

— (Bizareriele cator-va ómeni celebri.) Este o prostie de a cautá cineva slabiciunile si bizareriele ómeniloru mari séu celebri; cu tóte acestea prosti'a este scusabila, cà-ci déca nu amu vedea pe acei ómeni atingêndu pamentulu cu piciórele cá si noi, nu-i amu ertá niciodata ca au purtatu fruntea asia de susu.

Cine ar crede ca severulu generalu Epaminonda, care castiga bataliele dela Mantinea si Leuctra, ar fi simtitu placere se cante la serbatorile tieranesci?

Intielegemu pre Agesilau si pe Enricu IV, alergêndu prin casa calari pe bastóne spre a isi amusá copii, si chiaru n'amu intielege contrariulu. Nu potemu cere unui rege se nu isi reamintésca ca e tata.

Dér' asiu voi se aflù unde erau mintile lui Ión, regele Ciprului, care in totu cursulu domniei lui nu facu aprópe altu nimicu, de càtu se scarmene lâna.

Lui Carolu IX-lea 'i-amu ertá lesne placerea ce avea se compuna versuri si se potcovésca caii, déca ar fi facutu numai atàtu. Afectiunea lui pentru faimosii caini grefieri, nu demonstrédia de càtu o natura buna; dér nóptea St. Bartolomeiu inegresce totulu.

Augustu manifestá atàta parere de reu, perdiendu o pitpalaca càtu n'ar fi simtitu déca ar fi perdutu batali'a de la Actiu.

Honorius suferea asia de multu la mórtea unei gaini, numita Roma, in càtu cu voiosie ar fi datu insa-si Roma cá s'o re'nviedie; . . . dér Alaricu o coprinsese dejá.

Tóta lumea cunóste antipathi'a lui Domitianu contra musceloru; acésta inse se póte intielege mai usioru de càtu ur'a lui Bacon contra roseloru. Si ar mai trece, déca cancelariulu filosofu ar fi potutu ceti versurile cochete si parfumate ale secolului alu XVIII-lea; ele erau capabile se faca rosele pentru totudéuna desgustatóre.

Mazarin iubiá pàna la nebunia o biéta maimutia. Acésta nu trebuia se ne surprinda, pe càtu tempu s'au aflatu ministri cari se consacre tóta passiunea loru unoru lucruri multu mai infime. Este multu mai bine se mangaie cine-va cá Mazarin, o maimutia, de càtu se ciuruésca pe servitori cu glóntie precum facea Richelieu.

Marele Gustav-Adolf si ilustrulu Bayle, barbati cari sciau se se inaltie de asupra stupiditatiloru comune, stau óre intregi absorbiti inaintea magazineloru cu marionete.

Crébillon, pe care d-n'a de Pompadour ilu numea emulu lui Voltaire, cadea in ecstase in faci'a unoru miserabile pisici! „Femeiea rom.“

— (Césorniculu lui Rossi.) Rossi intrase la teatru in contra vointiei parintiloru sei. Tatalu seu, fórte mahnitu de a'lu vedea inbratisiandu o cariera care, dicea elu, nu'lu va potea conduce la nimicu, inceta ori-ce relatiunii cu densulu. Acésta dura doui ani, in timpulu carora tenerulu artistu, incrediendu-se in vocea tainica care 'i spunea se staruiésca in otarirea sa, se lupta di si nópte cu greutatile artei sale. Remase in fine biruitoru si aplausele publicului ilu insciintiara de deplina sa isbanda. Elu isi luase rendulu printre maiestrii artisti, acei comentatori inspirati ai opereloru eterne ale geniului tragicu.

Renumele seu ajunse pàna la tatalu seu. Voi si elu se védia déca, in adeveru, fiiulu seu este acelu geniu de care toti vorbescu. Merse la teatru si asculta, ascunsu in fundulu unei loji. Candu cadiu cortin'a dupa actulu alu V-lea, dupa ce artistulu fù rechiematu de mai multe ori, tatalu se duse in cabin'a unde se desbracá fiiulu seu si, intindiendu'i bratiele: „Iérta-me, ii dise elu, aveai dreptate si bine ai facutu ca ai staruitu in vointi'a ta.“ Si betranulu tata plangea de bucuria strengêndu la peptulu seu pe artistu, care dicea intr'o di, vorbindu de acésta reconciliare: „Éca celu mai frumosu succesu ce amu avutu la teatru, si nu l'asiu dá pentru tóte cununele cea amu primitu in viati'a mea!“

A dou'a di, tatalu lui Rossi i darui unu frumosu césornicu, inpodobitu cu briliante. Acesta fù césorniculu care i s'a furatu càte-va dile mai in urma, la intrarea solemna a archiepiscopului la Milanu.

— (Furii charthieloru de bancnote.) La fabric'a de chartia din Neusiedel, unde se confectionédia charthi'a din care se facu bancnotele cele mari si unde se prea intielege cà e o controla de totu stricta, cá din acestu productu pretiosu nu cumva se se instrainedie ceva. In dilele trecute, cu ocasiunea pachetarei s'au observatu, cumca din charthi'a pentru bancnotele de 10 fl. lipsescu 16 cóle. Investigarea s'au facutu, banc'a austro-ungara au tramisu acolo o comissiune anume, dar' n'au potutu descoperi nici falsificare de bancnote nici pe hotiu.

Au cautatu, au scormonitu in tóte partile si intr'una din dile au si prinsu hotiulu. Doi clotiani le au fostu apucatu si le au dusu in culcusiulu loru, unde din 16 cóle 7 erau inca nevatemate, ér' pe celelalte se vedeau urmele dintiloru loru. Unulu din ei au fostu prinsu si judecatu la mórte, dar pe ceilalti complici inca nu i'au potutu prinde.

— (Bibliografia). La Iassi a aparutu: „Cursu de Philosophia pentru usulu lyceeloru,“ redactatu conformu programei oficiale de lycee si a celei de bacalaureatu. Cu o prefatia, o introducere generala la philosophia, o introducere speciale la studiulu fiacarei ramure philosophice, si cu unu resumatu la fine de intrég'a materia coprinsa in program'a bacalaureatului, de d. Constatinu Leonardescu, doctoru in litere si licentiatu in dreptu, profesoru de philosophia si istori'a philosophiei la universitatea din Iassi, profesoru de retorica si philosophia la lyceulu nou. Partea I. Psychologi'a esperimentala.

Acestu manualu de philosophia, care este scrisu intr'o limba clara si intr'unu stilu curgetoriu, se afla de vendiare si la W. Krafft in Sibiiu, cu pretiulu de 2 fl. v. a.

— „Tabele geografice in reliefu“ pentru Ungari'a si Transilvani'a, preparate de d. profesore G. Schuller in Sibiiu, precum ne-am potutu convinge cu proprii nostri ochi merita a fi recomandate cu tóta caldur'a pentru tóte scólele publice si private. Scopulu aceloru tabele in reliefu este de a servi cà mediulocu de inlesnire pentru intielegerea charteloru plane. Atragemu deci atentiunea d-loru profesori si a autoritatiloru scolastice asupra acestoru tabele, care se afla depuse spre vendiare la W. Krafft in Sibiiu.

— In dilele acestea aparù si unu nou si copiosu Catalogu de carti romanesci alu d. W. Krafft in Sibiiu, asupra caruia atragemu atentiunea onor. nostrii cetitori.

Post'a redactiunei.

— Bucuresci, 27 Martiu st. v. Din Nr. 20 nu mai avemu nici-unu exemplariu de datu. Prestetotu, Nrii 17 pàna la 24 se cautara cá niciodata altii.

Deschidere de prenumeratiune
dela 1/13 Aprile a. c.

Acei domni abonati carii s'au prenumeratu la „Observatoriulu“ numai pre càte trei luni, adeca pàna la 31 Martiu st. v., sunt rogati a'si innoi abonamentulu pe 1/13 Aprile, pentru-cá se nu li se curme espeditiunea diariului.

Pretiulu pe 3 luni pàna la 30 Iuniu st. v. este numai 2 florini val. austriaca, éra pe urmatóriele 9 luni pàna la 31 Decembre 6 fl. In afara unde porto postei este duplu, diariulu nostru costa 22 franci pe 1 anu intregu, 11 franci pe ½ anu, sau in valuta austriaca 10 fl. pe 1 anu, 5 fl. pe ½ anu.

Precum amu anuntiatu de repetite-ori, pretiulu se póte transmitte in bilete de banca austriaca, sau in bilete hipothecarie romanesci, sub cuverta sigilata in regula, sau prin mandate (asemnatiuni) postali.

Tóte abonamentele se adressédia de a dreptulu la Redactiunea „Observatoriului“ in Sibiiu, piati'a mica Nr. 27.

In capital'a Bucuresci abonamentele se facu si la librari'a J. Szöllösy in piati'a teatrului.

In Craiov'a onoratulu domnu professoru Sim. Mihalescu avù bunatate a luá asupra'si primirea si inaintarea de abonamente.

Espeditiunea de aici din locu se face cu mare precisiune; cu tóte acestea totu se intempla unele neregularitati pe la posta; noi inplinimu cu tóta placerea ori-ce defecte, numai se ni se arate in 8 dile, computate din diu'a in care ar fi trebuitu se ajunga cutare Nr. la adres'a lui.

Redactiunea.

Cu Nr-lu 26 de astadi alu „Observatoriului“ espira abonamentulu aceloru p. t. domni, carii au fostu abonati numai pe triluniulu Ianuariu-Martiu.

Cursulu moneteloru in val. austr.
Vien'a, 10 Aprilie

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.56 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.34 „
Imperialu rusescu	„	9.58 „
Moneta germana de 100 marce	„	57.60 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira turcésca	„	10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	—.— „

Nr. 134—1879 mat. (67) 2—3

Edictu.

Dupace Georgie Bosdocu gr.-cath. din Vestemu, pribegindu in Romani'a, si-a parasitu de 3 ani legiuit'a sa muiere Ev'a Pop'a gr.-cath. érasi din Vestemu, si nu se scia loculu ubicatiunei (aflarei) acelui'a: se provóca prin acésta, cá in terminu de unu anu si o di se se presenteze inaintea subscrisului Foru matrimoniale, cà-ci altcum caus'a divortiale urdita de muierea sa in contra-i din motive basate pre Canóne, se va pertractá si decide si in absentia lui, dupa SS. Canóne ale Bisericei gr.-cath.

Sibiiu, 5 Aprilie 1879.

Dela presidiului Forului matrimoniale gr.-cath. de I Instantia.

Ioanu Russu,
protopop. preot.

„ALBIN'A“
Institutu de creditu si de economii.

In sensulu conclusului adunarii generale a societatii nóstre din 28 Martiu a. c. Nr. I, alu siéselea cuponu dela actiunile institutului nostru scadietoriu la **1 Iuliu 1879** se va rescumperá dela susu numit'a di la cass'a nóstra in Sibiiu cu **9 fiorini 50 cruceri.** Si pàna atunci se rescumpera acelu cuponu la cass'a nóstra de adi incolo ori-candu, pre langa subtragerea intereseloru pe timpulu inca neespiratu.

Sibiiu, 5 Aprilie 1879.

(68) 2—3 **Directiunea institutului.**

Editoru si redactoru respons. **G. Baritiu** in Sibiiu. Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.